



ΘΕΟΔΩΡΟΣ Π. ΛΙΑΝΟΣ

ΟΙ ΝΟΜΟΙ
ΤΗΣ ΗΛΙΘΙΟΤΗΤΑΣ
ΚΑΙ
ΟΙ ΝΟΜΟΙ
ΤΟΥ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΟΣ



ΝΕΑ, ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΕΝΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΩΤΗ





ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ



ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

*Οι δύο πρώτοι νόμοι
της ανθρώπινης ηλιθιότητας*

Στο βιβλίο του Cipolla παρουσιάζονται πέντε νόμοι, τους οποίους ο συγγραφέας αποκαλεί βασικούς νόμους της ανθρώπινης ηλιθιότητας. Πιθανότατα, ο συγγραφέας υπονοεί ότι υπάρχουν και άλλοι νόμοι μη βασικοί τους οποίους, όμως, δεν αναφέρει. Οι δύο πρώτοι νόμοι παρουσιάζονται περίπου ως αξιώματα, δηλαδή η ορθότητά τους δεν μπορεί να αμφισβητηθεί και δεν χρειάζεται να αποδειχτεί. Ο τρίτος νόμος είναι το βασικό επιχείρημα του συγγραφέα. Οι δύο τελευταίοι είναι προσωπικές διαπιστώσεις και κρίσεις του συγγραφέα. Θα εξετάσουμε μόνο τους τρεις πρώτους. Ο πρώτος νόμος της ηλιθιότητας είναι ο εξής:

«Πάντα και νομοτελειακά όλοι υποτιμούν τον αριθμό των ηλιθίων που κυκλοφορούν στην κοινωνία».

Εδώ ο Cipolla μάς βεβαιώνει για πολλά πράγματα: πρώτον, ότι υπάρχουν ηλίθιοι· δεύτερον, ότι υποτιμούμε τον αριθμό τους· τρίτον, ότι αυτό το κάνουμε πάντα και τέταρτον, ότι αυτό γίνεται κατ' ανάγκη και αναπόφευκτα (νομοτελειακά). Βέβαια, ο νόμος αυτός είναι μια αυθαίρετη πρόταση αφού τίποτα από τα παραπάνω δεν μπορεί να γνωρίζει ο Cipolla (ή οποιοσδήποτε άλλος), κυρίως όταν λέει ότι δεν ξέρει ποια είναι η πραγματική αναλογία των ηλιθίων, αλλά ξέρει ότι αν επιχειρούσε κάποιος μια αριθμητική προσέγγιση, θα έβρισκε μια αναλογία μικρότερη της πραγματικής. Αναρωτιέται κανείς, δηλαδή πώς το ξέρει; Η απάντηση είναι ότι ασφαλώς δεν ξέρει. Ο νόμος αυτός είναι απλούστατα ένα διασκεδαστικό παιχνίδι εντυπωσιασμού.

Λίγο πιο κάτω, όταν ο Cipolla αναπτύσσει τον δεύτερο νόμο της ηλιθιότητας, γράφει ότι εξέτασε διάφορες ομάδες ανθρώπων όπως εργάτες, ειδικευμένους

υπαλλήλους, φοιτητές, καθηγητές, ακόμη και ανθρώπους που έχουν τιμηθεί με το βραβείο Νόμπελ και έβρισκε πάντα την ίδια αναλογία πλιθίων. Άρα ο Cipolla είχε μια εμπειρική εκτίμηση της αναλογίας. Από τη Στατιστική γνωρίζουμε ότι ακόμη και ένα μικρό δείγμα, όταν είναι αμερόληπτο, δίνει αξιόπιστες πληροφορίες για το σύνολο του πληθυσμού. Στις διάφορες πολιτικές δημοσκοπήσεις, εξετάζεται ένα δείγμα 1.000 ή έστω 1.500 ατόμων και βγαίνουν αξιόπιστα συμπεράσματα για τις προτιμήσεις πέντε εκατομμυρίων ψηφοφόρων. Συνεπώς είναι άξιον απορίας το γεγονός ότι ο Cipolla, παρότι έχει εμπειρικές εκτιμήσεις του ποσοστού των πλιθίων, αποφεύγει να τις παραθέσει. Ίσως η αναλογία των πλιθίων να είναι τόσο μεγάλη που φοβάται μήπως τρομοκρατηθούμε.

Ο δεύτερος νόμος του Cipolla για την ανθρώπινη πλιθιότητα είναι ο εξής:

«Η πιθανότητα να είναι ηλίθιο ένα συγκεκριμένο άτομο είναι ανεξάρτητη από οποιαδήποτε άλλα χαρακτηριστικά αυτού του ατόμου».